

Zesde bijeenkomst kasteelinterieurs op Kasteel Well enthousiast ontvangen

“Wat was dat weer een leuke en leerzame en zeer geslaagde middag gisteren! En wat romantisch de klanken van de vleugel bij het binnentreden van de grote zaal te horen! Met z'n allen wijn drinken op de brug boven het water, wat wil een mens nog meer.”

Zo luidde een van de reacties van de deelnemers op alweer de zesde bijeenkomst kasteelinterieurs, die op 16 maart 2017 plaatsvond op het Emerson College in Kasteel Well. Het Emerson College uit Boston biedt jaarlijks circa 85 studenten de kans om in Well een universitair programma te volgen, dat is gericht op alle mogelijke vormen van communicatie binnen de vrije kunsten. Voor de gasten stonden deze middag drie presentaties en een rondleiding op het programma.

Presentaties in de tiendschuur

De eerste presentatie in de grote tiendschuur met prachtig imposant houtskelet wordt verzorgd door Cor Snoeijs, secretaris van Stichting Limburgse Kastelen. Voor de stichting is deze middag, als voormalig eigenaar, een prachtige gelegenheid om haar visie en ambities bij de kasteel-eigenaren onder de aandacht te brengen. Helder en abstract zet Snoeijs de totstandkoming en voortgang van het project nog eens uiteen. De interieurinspecties richten zich voornamelijk op

de binnenafwerking van de gebouwen, dat wil zeggen op de 'aard- en nagelvaste onderdelen' zoals vloeren, wanden en wandafwerkingen, plafonds, schouwen en trappenhuisen. Dat is voor elk kasteel relevant. Soms leeft het idee onder eigenaren dat hun interieurs weinig historische waarde hebben en niet zo interessant zijn. Bijvoorbeeld omdat er geen grote schouwen of kunstige stucplafonds in voorkomen. Of omdat door eerder verval, verbouwingen of krijgsgeweld afwerkingen en details zijn verdwenen. Maar ook zulke interieurs verdienen aandacht. Snoeijs concludeert dat de keuze in 2013 om het project met vijf jaar te verlengen, een juiste is gebleken: inmiddels nemen bijna 80 kasteel-eigenaren deel aan het project. De Stichting Limburgse Kastelen verneemt graag van eigenaren en gebruikers waaraan zij bij de zorg voor het kasteelinterieur behoefte hebben, omdat dit een uitgangspunt is voor het maken van nieuwe toekomstplannen.

In de tweede presentatie zoomt Alwin van Hees, specialist Historische interieurs bij Monumentenwacht Limburg, in op de verschillende soorten gebruik van het kasteelinterieur en de verschillende typen eigenaren. Hij vraagt specifiek aandacht voor kastelen in gebruik bij organisaties en bedrijven en voor kastelen met een horecabestemming. Aanwezigheid van voldoende kennis van een historisch interieur is helaas niet altijd evident en de verantwoordelijkheden en prioriteiten liggen vaak niet in de eerste plaats bij een goed beheer en behoud van de monumentale elementen en afwerkingen. Kasteel Well is daar een van de uitzonderingen op. In een groot aantal vertrekken, nu in gebruik als slaapkamers voor studenten, komen nog historische schouwen en schouwboezems voor. Door een consequent goed beheer, bijvoorbeeld door het plaatsen van bedden op afstand van de schouw en niet ertegen, en door het attenderen van de ‘tijdelijke’ studenten op de waarde van deze historische onderdelen, kunnen deze kamers ook in de toekomst als verblijfsruimten in gebruik blijven.

Ook wordt een aantal gevolgen van het kasteelinterieurproject belicht, die ervoor zorgen dat de discipline ‘historische interieurs’ in Limburg steeds meer verankerd raakt. De interieurwacht is betrokken bij publicaties over kerkinterieurs en interieuresembles. Door de aanwezigheid van interieurexpertise vervult Monumentenwacht Limburg ook een nadrukkelijke rol in een omvangrijk driejarig kerkinterieurproject. Nu kan ook het resterende deel van het gebouw, de binnenkant, in kaart worden gebracht. Ook zijn gesprekken gaande met de schoonmaakbranche, om nadrukkelijker aansluiting te zoeken bij het historisch interieur, zodat in het beheer en behoud een goed vertrekpunt gerealiseerd kan worden. Ook lopen momenteel twee pilots, voortkomend uit het kasteelinterieurproject, om te onderzoeken of het oprichten van een mobiel EHBO-restauratorenteam haalbaar is. Een dergelijk team kan bij zeer urgente gebreken of

schades direct bij de eigenaar ter plaatse consolidatiewerkzaamheden uitvoeren. Nu is de tijd die verstrijkt tussen de constatering in het interieurrapport en de genomen actie vaak te lang. Het is dan ook van het grootste belang dat interieurinspecties en vooral de herhaalinspecties blijven voortbestaan, om nieuwe gebreken en schades tijdig te kunnen detecteren. Afsluitend wordt toegelicht dat de interieurdiscipline bij Monumentenwacht Limburg en de opgedane kennis en ervaring door het kasteelinterieurproject niet onopgemerkt zijn gebleven bij Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumenten (ERM). Achtereenvolgens is meegewerkt aan de uitvoeringsrichtlijnen (URL) Historisch Schilderwerk, Kleuronderzoek, Timmerwerk/trappen en recent nog Historisch Parket. Op deze laatste URL, waar de interieurwacht van Monumentenwacht Limburg de opsteller van is, wordt dieper ingegaan door het tonen van shadebeelden aan parket. Aanwezige kasteel eigenaren krijgen een folder uitgereikt met handige tips en adviezen en een checklist bij werkzaamheden aan het parket.

Dulcia Meijers, directrice van het Emerson College op Kasteel Well, verzorgt de derde presentatie. Deze gaat over de bouwgeschiedenis en de diverse restauraties van Kasteel Well. Het door een binnen- en buitengracht omgeven complex bestaat uit een voorhof met tiendschuur, een voorburcht en een hoofdburcht. Vanaf de stenen burg tussen de voorburcht en de hoofdburcht zijn

op de zuidhoek van de hoofdburcht en de noord-oosthoek van de voorburcht twee forse torens zichtbaar, die vermoedelijk een verdedigende functie hadden, omdat de oudste delen mogelijk al dateren uit respectievelijk eind veertiende en vijftiende eeuw. Op de vierzijdig omgeven binnenplaats van de hoofdburcht bevond zich vermoedelijk eerst een nog oudere donjon (toren). Andere sporen uit de Middeleeuwen zijn zichtbaar aan de achterzijde van de hoofdburcht, waar nog gemetselde boogfriezen en restanten van arkeltorentjes in de bakstenen gevels zijn opgenomen. Ook interessant aan de bouwgeschiedenis van Kasteel Well is het herstel van de voorburcht dat rond 1600 plaatsvond. Uit bronnen blijkt dat de heer van Vlodrop de belangrijke architect Vincenzo Scamozzi (1548-1616) gevraagd heeft voor het maken van tekeningen. De zuilengalerij op de binnenplaats is daar nog een herinnering aan. De afgelopen tien jaar zijn de tiendschuur en de voorburcht en delen van de hoofdburcht gerestaureerd. Recent nog zijn de daken van het hoofdgebouw van een nieuwe leibedekking voorzien.

Rondleiding

Hoe prachtig Kasteel Well is gelegen in het Noord-Limburgse landschap wordt pas duidelijk tijdens de rondleiding. Dulcia Meijers en assistent-directeur Rob Duckers nemen beiden een deel van de gasten onder hun hoede. De wandeling door de goed onderhouden tuinen en grachten en langs de op een terp gelegen torenwindmolen levert steeds weer prachtige plaatjes op. In het kasteel worden de nodige vertrekken bekeken: de oude resten van een bierbrouwerij in de voorburcht, de veertiende-eeuwse gewelven van de hoofdburcht, de torenkamer in de hoofdburcht met in stuc uitgespaarde schilderijen, de Barbetta-room en de zestiende-eeuwse schilderijen in de keuken in gele, rode en bruine tinten met ranken en andere florale motieven spreken zeer tot de verbeelding.

Afsluiting

Op de houten brug aan de achterzijde van het kasteel vindt in het zonnetje een afsluitende borrel plaats. Geheel onverwacht wordt dit informele deel van de bijeenkomst muzikaal ondersteund door de heer Jaspers van de Stichting Limburgse Kastelen, die plaats heeft genomen achter de vleugel. Tegen zes uur, een uur later dan gepland, eindigt deze interessante en ontspannen middag.

Alwin van Hees